

Taikomųjų mokslinių ardomųjų tyrimų išvadų

PAŽYMA

2018-02-08

Mokslo šaka: Humanitariniai mokslai, istorija (05 H).

Tyrimo rūšis: Archeologiniai tyrimai.

Objektas (pavadinimas, kultūros vertybės kodas): Vilniaus miesto istorinės dalies vad. Naujamiesčiu (33653), Vilniaus Lukiškių dominikonų vienuolyno statinių ansamblio (10730), Šv. Jokūbo ligoninės pastatų komplekso (30748) teritorijos.

Adresas: Vasario 16-osios g. 1, Vilniaus m.

Užsakovas: UAB „Orkela“, Jogailos g. 4, Vilnius.

Vykdytojas: UAB „Kultūros vertybių paieška“, archeologas dr. Linas Kvizikevičius.

Tyrimų pagrindas (leidimo išdavimo data, specializacija, kategorija): leidimas išduotas 2017 m. liepos mėn. 14 d., Nr. LA-313 (leidimo galiojimo laikas buvo pratęstas iki 2018-06-01 d.), dr. Linui Kvizikevičiui (atestatas išduotas 2017-02-09, Nr. 4242).

Procedūros atlikimo laikas ir etapai: tyrimai pradėti 2017 m. liepos mėn. ir vis dar nebaigti.

Metodika: archeologiniai detalieji tyrimai.

Tyrimų apimtys: ištirta 19 vnt. perkasų, bendro 5000 m² ploto.

Mokslinė užduotis: ardomaisiais tyrimais ištirti išlikusias kultūrinių sluoksnių liekanas, užfiksuoti atidengtas archeologines struktūras, objektus, surinkti radinius.

Paveldosauginė užduotis: archeologinio paveldo paieška, kultūrinio sluoksnio horizontų, kultūros vertybės požymių turinčių objektų lokalizavimas ir fiksacija.

2017 m. vasarą buvo pradėti archeologiniai detalieji tyrimai Vilniuje, Vasario 16-osios g. sklype nr. 1. Pastarasis yra Vilniaus miesto Naujamiesčio seniūnijoje – iš šiaurės jį riboja A. Goštauto g., iš rytų – Vasario 16-osios g., iš pietų - Lukiškių dominikonų vienuolyno statinių ansamblis bei Šv. Apaštalų Jokūbo ir Pilypo bažnyčia, iš vakarų – J. Tumo-Vaižganto g. Minėtas sklypas užima apie 8500 m² plotą ir patenka į Vilniaus miesto istorinės dalies vad. Naujamiesčiu (33653), Vilniaus

Lukiškių dominikonų vienuolyno statinių ansamblio (10730), Šv. Jokūbo ligoninės pastatų komplekso (30748) teritorijas. Jo šiaurinėje dalyje stovi Šv. Jokūbo ligoninės pastatų komplekso antras pastatas (30750), statytas XIX a. II p. Į pietryčius nuo pastarojo yra Šv. Jokūbo ligoninės pastatų komplekso pirmas pastatas (30749) pastatytas XIX a. pab. Pietrytinėje sklypo dalyje yra Šv. Jokūbo ligoninės pastatų komplekso trečias bei ketvirtas pastatai, statyti atitinkamai XIX a. II p. ir XIX a. pab. Rytinėje sklypo dalyje stovėjo pailgos formos sovietinės statybos pastatas, tačiau jis nugriautas dar prieš tyrimų pradžią. Centrinėje dalyje augo žolė bei medžiai, tačiau pastarieji prieš tyrimus pašalinti. Tirtame sklype UAB „Orkela“ planuoja pastatyti naują viešbutį su požemine automobilių stovėjimo aikšte. Kadangi tyrimai numatyti didelėje teritorijoje, jie dar neužbaigti.

2017-2018 m. archeologinių tyrimų rezultatai: Iki 2018 m. vasario mėn. buvo ištirta 19 vnt. perkasu, bendro 5000 m² ploto. Maždaug 900 m² teritorijoje pašalinti viršutiniai, nevertingi sluoksniai, tos tyrimų vietos uždengtos ir laukiama palankių oro sąlygų tęsti pradėtus darbus.

Perkasos Nr. 1-3 ir 5-6 tirtos šiaurės-vakarinėje sklypo dalyje. Čia iki pat žvyro – įžemio, pasiekto 1-1,5 m gylyje, tęsėsi nevertingi, XIX-XX a. sluoksniai, suformuoti įvairių statybos bei inžinerinių tinklų tiesimo darbų metu (fot. nr. 1). Be to, čia, H_{abs} 96,10-95,25 m aukštyje (apie 0,8-1,4 m gylyje) atidengti 4 vnt. XIX a. pamatų fragmentai. Jie mūryti iš gelsvos bei rausvos spalvų 29x16-14x5-6 cm dydžio plytų, rištų kalkių skiediniu, statyti ant įžemio. Taip pat perkasoje Nr. 5 atidengtos ir arkinio pamato liekanos (fot. nr. 2).

Perkasa Nr. 4 tirta sklypo centrinėje dalyje, į pietus nuo Šv. Jokūbo ligoninės pastatų komplekso antrojo pastato (30750), statyto XIX a. II p. Čia po XIX-XX a. sluoksniais, 0,5-1 m gylyje (H_{abs} 96,80-96,30 m aukštyje) atidengti XIX a. pamatų fragmentai (fot. nr. 3). Pastarieji mūryti iš gelsvos spalvos 21-25x11-14x5-6 cm dydžio plytų, rištų kalkių skiediniu. Jie stipriai apardyti XX a. II p. įvairių inžinerinių tinklų tiesimo darbų metu (fot. nr. 4). Dalis jų statyta ant žvyro – įžemio, o kita dalis – ant tamsiai pilkos spalvos grunto – XVII a. kultūrinio sluoksnio (fot. nr. 5). Pastarasis glūdėjo virš įžemio, 0,7-1,1 m gylyje (H_{abs} 96,60-96,20 m aukštyje). Jo storis siekė apie 5-30 cm. Šiame sluoksnyje rastos retos buitinės keramikos fragmentai, XVII a. II p. monetos (daugiausia – Jono Kazimiero LDK šilingais). Šis horizontas vietomis buvo sunaikintas XX a. II p. įvairių inžinerinių tinklų tiesimo darbų metu.

XVII a. II p. kultūrinis sluoksnis aptiktas ir perkasose Nr. 7-8, 15-19, tirtose centrinėje bei rytinėje sklypo dalyse (situacijos planas; fot. nr. 6, 7). Čia, analogiškai kaip prieš tai aprašytos perkasos Nr. 4 atveju, jis pasiektas maždaug 0,6-1,4 m gylyje (H_{abs} 96,70-95,90 m aukštyje) po

XVIII-XX a. sluoksniais, o jo storis siekė 10-40 cm. Žemiau pastarojo atidengtas žvyras-įžemis. Minėtose perkasoje jokių mūrų ar kitokių statinių liekanų rasta nebuvo, tad galima numanyti, jog centrinė bei rytinė sklypo dalys niekada nebuvo užstatytos.

Perkasos Nr. 9-11 tirtos pietrytinėje sklypo dalyje. Čia, skirtingai negu likusiose sklypo dalyje, įžemį sudarė smulkiagrūdis smėlis, o ne stambus žvyras. Vietomis jis pasiektas jau 40 cm gylyje, iškart po XX a. horizontais (fot. nr. 8). Pietinėje sklypo dalyje (perkasose Nr. 10-11) į šiaurę nuo Šv. Jokūbo ligoninės pastatų komplekso, trečiojo pastato (statyto XIX a. II p.) aplinkoj, 50-80 cm gylyje, fiksuotas šviesiai pilkos spalvos gruntas su pavieniais XVII a. II p. radiniais (fot. nr. 9). Po juo, įžemyje, išryškėjo kapų kontūrai (fot. nr. 10, 11). Iš viso šioje sklypo dalyje atidengti ir išskelti 36 kapai, datuojami XVI a. II p. – XVII a. (fot. nr. 12, 13). Tyrimų metu pavyko nustatyti šiaurinę kapinių, buvusių prie Šv. Jokūbo ir Pilypo bažnyčios, ribą.

Perkasos Nr. 12-14 tirtos vakarinėje bei pietvakarinėje sklypo dalyse. Čia, analogiškai kaip perkasoje Nr. 1-3 ir 5-6, iki pat įžemio-stambaus žvyro fiksuoti tik XIX-XX a. sluoksniai (fot. nr. 14-18). Jie suformuoti įvairių statybos, rekonstrukcijų bei griovimo darbų metu, o taip pat tiesiant inžinerinius tinklus. Visgi šiose sklypo dalyse buvo aptiktos fragmentiškai išlikę pamatų liekanos (fot. nr. 19-21). Pastarosios įkastos į įžemį, o sluoksniai prie bei virš jų visiškai sunaikinti XX a. Perkasoje Nr. 12 aptikti du pamatų liekanų fragmentai, kurie pagal savo konstrukciją (rausvos plytos su braukomis, 30-32x14-15x7-8 cm dydžio). Likę pamatų fragmentai datuojami XIX-XX a. pr. (fot. nr. 21). Visi jie labai prastai išlikę – dažniausiai sudarantys tik vieną plytų eilę pamato. Perkasoje Nr. 14, tirmoje pietvakarinėje sklypo dalyje, maždaug 0,8 m gylyje, aptiktos XIX a. II p. – XX a. pr. statybos pastato su rūsiu liekanos (fot. nr. 22-24). Pastarasis stipriai apardytas vykdant šiluminės trasos tiesimo darbus.

Išvados: Nustatyta, jog Vasario 16-osios g. sklypo nr. 1 centrinėje dalyje, virš įžemio yra susiformavęs 5-40 cm storio XVII a. sluoksnis. Pietrytinėje dalyje, aptiktos XVI a. II p. – XVII a. kapinės greičiausiai sietinos su istoriniuose šaltiniuose minimomis Lukiškių priemiestyje veikusiomis kapinėmis. Iš viso išpreparuoti 36 kapai, nustatyta buvusių kapinių šiaurinė riba. Rytinėje sklypo dalyje fiksuoti tik piltiniai XIX-XX a. sluoksniais, susiformavę įvairių statybos, rekonstrukcijų bei griovimo darbų metu. Be to, čia atidengtos, stipriai apardytos, XVII a. II p. – XIX a. pamatų liekanos, įgilintos į įžemį.

Dr. Linas Kvizikevičius

Priedama:

- Fotografijos, padarytos tyrimų metu.
- Situacijos planas (M 1:600)

Fotografijos

1. Perkastos Nr. 2 šiaurinės sienelės stratigrafija

2. Perkasoje Nr. 5 atidengtos arkinio pamato liekanos

3. Perkastos Nr. 4 stratigrafija bei aptikto pamato vaizdas iš ŠR pusės.

4. Perkastos Nr. 4 dugnas – matomos pamatų liekanos bei XX a. II p. – pab. tranšėjų kontūrai.

5. Perkasoje Nr. 4 atidengtas XIX a. pamatas statytas ant XVII a. kultūrinio sluoksnio.

6. Perkastos Nr. 15 pietinės sienelės stratigrafija.

7. Perkasos Nr. 8 šiaurės vakarinės sienelės stratigrafija.

8. Perkasos Nr. 10 šiaurės rytinės sienelės stratigrafija.

9. Perkasos Nr. 11 pietvakarinės sienelės stratigrafija.

10. Perkastos Nr. 11 petvakinės sienelės stratigrafija ir įžemyje matomi kapų kontūrai.

11. Perkasoje Nr. 11 įžemyje atidengti kapų kontūrai.

12. Perkasa Nr. 11, preparuojami kapai.

13. Perkasoje Nr. 11 atidengti kapai Nr. 32 ir 33.

14. Perkastos Nr. 13 šiaurės vakarinės sienelės stratigrafija.

15. Perkastos Nr. 12 pietrytinės sienelės stratigrafija.

16. Perkasos Nr. 12 pietrytinės sienelės stratigrafija.

17. Perkasos Nr. 14 šiaurės vakarinės sienelės stratigrafija.

18. Perkasos Nr. 13 pietrytinės sienelės stratigrafija.

19. Perkasoje Nr. 13 atidengtų XIX a. pamatų liekanų vaizdas iš viršaus.

20. Perkasoje Nr. 13 atidengtų XIX a. pamatų liekanų vaizdas iš ŠR pusės.

21. Perkasoje Nr. 12 atidengtų XIX a. ir XVII a. (du paskutiniai iš dešinės pusės) pamatų liekanų vaizdas iš viršaus.

22. Perkasoje Nr. 14 atidengtų XIX a. pamatų liekanų bei šiluminės trasos vaizdas iš viršaus.

23. Perkasoje Nr. 14 atidengtų XIX a. pamatų liekanų vaizdas iš PV pusės.

24. Perkasoje Nr. 14 atidengtų XIX a. pamatų liekanų vaizdas iš ŠR pusės.

